

PŘÍMÁ STŘELBA — VÝZNAMNÝ ČINITEL EFEKTIVNOSTI PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE

Při zkoumání problematiky palebného ničení se často zamýšlíme (i na stránkách Vojenské mysli) nad efektivností prostředků jeho realizace. Tyto úvahy se ve většině případů soustřeďují na účinnost prostředků hromadného ničení včetně letectva i dělostřelectva, málo se však zabýváme jedním z nejefektivnějších způsobů ničení — přímou střelbou. Cílem tohoto článku je proto přispět několika poznatky k širšímu uplatnění těchto prostředků palebného ničení v rámci útočného boje vševojskové divize.

Vycházím z toho, že právě tento stupeň velení se musí stát hlavním organizátorem efektivního použití prostředků přímé střelby v boji. K tomuto závěru nás vede studium zkušeností slavné Sovětské armády z let Velké vlastenecké války, jakož i analýza možností soudobého vybavení svazků a útvarů výzbrojí a bojovou technikou. Konečně i vysoká nasycenost jednotlivých prvků bojové sestavy divizí armád NATO jednotlivými cíli (zakopané tanky, obrněné transportéry a bojová vozidla pěchoty, odpalovací zařízení PTRS, kanóny a další) nutí právě na stupni divize ke komplexnímu použití prostředků ničení — prostředků přímé střelby.

Vydeme-li ze současné organizace svazků pravděpodobného nepřítele, z pojetí jeho obrany a započítáme-li i posilové prostředky praporů, dojdeme k předpokládanému množství cílů pro přímou střelbu na 1 km úseku fronty do hloubky obrany rot 1. sledu — viz **tabulku 1**.

Hodnoty v tabulce 1 přesvědčivě dokumentují, jakou sílu obrany musí motostřelecká (tanková) divize za útoku jen v úseku praporu především zjistit a vzápětí rychle zničit tak, aby postup vlastních vojsk probíhal s minimálními ztrátami.

Vznikají zde tedy zejména požadavky na **průzkum**, který musí vést jak před čelem, tak i na křídlech útočících vojsk, a to nejméně do hloubky dostřelu prostředků přímé střelby.

Požadujeme-li dnes komplexní palebné ničení nepřítele, pak se neobejdeme ani bez komplexního použití všech druhů průzkumných prostředků, které má

Tabulka 1

Název cíle	Počet prostředků	
	mob (NSR)	mb (A)
Tanky	17	17
Obrněné transportéry (BVP)	15	30
Odpalovací zařízení PTRS	18	36
Raketový stíhač tanků	12	14
Celkem v úseku obranného rajónu praporu o šířce 3 km	až 52	až 97
Na 1 km úseku fronty	až 18	až 32

divize k dispozici. Hlavním prostředkem průzkumu uvedených cílů je u divize optický průzkum z pozemních pozorovatelů a vrtulníků osobně veliteli a orgány průzkumu palebných jednotek. Požadavkem je, aby činnost těchto orgánů a prostředků byla cílevědomě koordinována a řízena.

Náčelník a štáb raketového vojska a dělostřelectva divize je z hlediska organizace a řízení průzkumu cílů pro přímou střelbu povinen:

- stanovit konkrétní úkoly organických a posilových prostředků dělostřeleckého průzkumu,
- určit pásma a prostory hlavního úsilí sil a prostředků průzkumu,
- stanovit počet velitelsko-pozorovacích stanovišť a pozorovatelů, které je třeba rozvinout, způsob jejich rozvinutí a přípravy k činnosti,
- způsob využití zjištěných průzkumových podkladů pro palbu,
- stanovit opatření pro činnost prostředků dělostřeleckého průzkumu v noci,
- důsledně koordinovat činnost dělostřeleckého průzkumu divize s úkoly ostatních prostředků průzkumu v součinnosti se zpravodajským náčelníkem divize.

Svoje povinnosti v systému organizace dělostřeleckého průzkumu musí splnit i náčelník dělostřelectva pluku. Spočívají především v:

- stanovení úkolů průzkumu podřízeným jednotkám,
- organizaci součinnosti jednotek dělostřeleckého průzkumu posilového dělostřelectva pluku s podřízenými jednotkami dělostřelectva pluku a koordinaci jejich činnosti s orgány a prostředky vševojskového průzkumu,
- stanovení v souladu s nařízením náčelníka raketového vojska a dělostřelectva divize pásma průzkumu, způsobu předávání zjištěných podkladů a jejich vyhodnocení,
- pravidelném hlášení náčelníkovi raketového vojska a dělostřelectva divize výsledků dělostřeleckého průzkumu v úseku pluku a návrhy na ničení cílů prostředky přímé střelby.

Ke zvýšení přesnosti vyhodnocení a ničení cílů přímou střelbou je nutné **pracovat s mapou či planšetem co největšího měřítka**, a to jak při řízení průzkumu, tak při plánování vlastní palebné činnosti prostředků přímé střelby.

Při **plánování ničení nepřitele** přímou střelbou je nutné nejprve stanovit potřebu palebných prostředků ke splnění úkolů a potřebné množství munice. Přitom za reálnou normu můžeme považovat průměrně jeden palebný prostředek

na jeden cíl. Nasycenost bojových sestav nepřítele palebnými prostředky však vyžaduje vyčlenit ještě určitý počet děl (tanků, PTRS atd.) jednak jako zálohu prostředků přímé střelby a jednak na ničení těch cílů, které brání ve vedení přímé střelby, zvláště za dělostřelecké přípravy útoku. Za tohoto předpokladu se bude celkový počet prostředků pro přímou střelbu násobit koeficientem 1,25 (tzn. na 3 až 4 prostředky přímé střelby jeden navíc). Provedená kalkulace — viz **tabulku 2**.

Tabulka 2

Jednotka	Procento předpokládaných cílů	Počet cílů		Potřeba palebných prostředků			
		v úseku obrany praporu	na 1 km fronty	v úseku průlomu 3 km	na 1 km úseku průlomu	záloha prostředků	celkem
Mechanizovaný prapor (A)	100 50	97 48	32 16	97 48	32 16	24 12	121 60
Motorizovaný prapor (N)	100 50	52 26	18 9	52 26	18 9	13 6	65 32

Dalším úkolem plánování je stanovení potřeby munice pro přímou střelbu. Přitom se vychází z předpokládaného objemu palebných úkolů a norem spotřeby munice. Zásadou a požadavkem je zničení cíle první ranou. To však závisí na celé řadě objektivních i subjektivních činitelů a podmínek a proto je spotřeba (norma) munice na zničení jednoho cíle přímou střelbou hodnota pravděpodobnostní, představovaná hodnotou matematické naděje. Pro operačně taktické kalkulace ve štábech raketového vojska a dělostřelectva armády a divize můžeme používat průměrných norem spotřeby munice na jeden cíl — viz **tabulku 3**.

Tabulka 3

Palebný prostředek	Zakopaný OT	Zakopaný tank	SHPTK
PTRS	3	3	3
100mm PTK	6—9	3—12	2—6
122mm H	4—8	6—8	2—12
152mm H	2—10	2—12	2—12

Významným úkolem prostředků přímé střelby je **boj s nepřátelskými tanky**, jejichž hromadné použití na hlavních směrech považují vojenští specialisté paktu NATO za základní princip bojové činnosti.

Vezmeme-li v úvahu závěry a zkušenosti Sovětské armády z let Velké vlastenecké války, přesvědčíme se o vysoké efektivnosti prostředků přímé střelby v boji s tanky. V bojích u Moskvy, Stalingradu, Kurska i u jezera Balaton byly hitlerovským divizím způsobeny na tancích značné ztráty. Ztráty fašistických tanků (70 000) způsobené palbou protitankového dělostřelectva ve druhé světové válce činily 60 % jejich celkového počtu. Tyto zkušenosti umožnily v současných podmínkách pracovat při kalkulacích s ověřenými a reálnými hodno-

Tabulka 4

Období KPN	Cíle			tpr v prostoru sousedění	tr v prostoru sousedění	ptr v prostoru sousedění	čty 90mm stíhačů v prostoru sousedění	PT prostředky v OBČ praporu I. sledu	Jednotlivé cíle v OBČ a mimo ně					Celkem
	Prostředky ničení	z toho												
		celkem	90mm kanón. stíhače						zakopané tanky	zakopané OT Marder	další cíle			
Palebná příprava a podpora boje	předpokládaný počet v úseku průlomu			4	2	2	2	16	172	16	26	120	10	198
	zjištěno cílů do zahájení palebné přípravy			2	1	1	1	16	61	5	11	42	3	82
	ničí se prostředky	dělo- střelce	ze ZPP	—	—	1	1	4	19	2	3	14	—	25
			přímou střelbou	—	—	—	—	4	24	3	6	15	—	28
		tanky přímou střelbou		—	—	—	—	—	10	—	—	7	3	10
		bojové vrtulníky		—	—	—	—	8	8	—	2	6	—	16
		letectvo		2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Palebný doprovod boje v hloubce	musí zjistit průzkum			2	1	1	1	—	111	11	15	78	7	116
	ničí se prostředky	dělo- střelce	ze ZPP	—	—	1	1	—	23	—	—	23	—	25
			přímou střelbou	—	—	—	—	—	32	5	7	20	—	32
		tanky přímou střelbou		—	—	—	—	—	44	—	4	35	5	44
		bojové vrtulníky		—	—	—	—	—	12	6	4	—	2	12
		letectvo		2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—

tami bojové efektivnosti protitankových prostředků na operačních stupních velení.

V současné době se snažíme chápat boj s tanky nepřítele komplexněji, než tomu bylo dříve. Jako základní charakteristiky tohoto boje považujeme hloubku, manévr a vysokou efektivnost. Proto se snažíme posunout čáru účinnosti boje s nepřátelskými tanky a obrněnými transportéry z dřívějších několika kilometrů na několik desítek kilometrů. Plnění tohoto požadavku zajistíme tím, že do tohoto boje zahrnujeme takové prostředky, které dříve jako vyložené protitankové považovány nebyly. Je to veškeré dělostřelectvo a raketomety, bojové vrtulníky, stíhací bombardovací i taktické letectvo. Mezi nimi je řada prostředků, kterých můžeme využít k vytváření přehradných minových polí již v hloubce nepřátelské obrany, při rozvinování tankových jednotek s cílem zpomalit jejich postup či usměrnit vojska nepřítele do těch směrů a prostorů, které umožní jejich efektivnější ničení.

V zájmu komplexnosti palebného ničení nepřítele a ke zvýraznění palebné činnosti prostředků přímé střelby považují za vhodné uvést možnou variantu rozdělení úkolů v boji s tanky, obrněnými cíli při průlomu připravené obrany mod (N) v úseku 4 km — viz **tabulku 4**.

Z tabulky 4 vyplývá, že prostředky přímé střelby, a to jak dělostřelectvo (včetně PTRS), tanky, bojová vozidla pěchoty i bojové vrtulníky jsou schopny efektivně ničit v rámci komplexního palebného ničení nepřítele až 50 % zjištěných cílů v úseku průlomu.

K dosažení vysoké efektivnosti palebného ničení tanků a obrněných transportérů nepřítele je nutné znát rovněž rozměry cílů, a to nejen skutečné, ale i pozorované. Údaje v **tabulce 5** dokumentují, že rozměry cílů ve výšce jsou nepa-

Tabulka 5

	Skutečné (m)			Pozorované (m)	
	délka	šířka	výška	výška	šířka
Tank M 60 A 1	6,94	3,64	3,27	do 1	do 2,5
Tank Leopard	6,71	3,25	2,90	do 1	do 2,5
OT M 113	4,80	2,67	2,18	do 0,5	do 2,5
OT HS 30	5,06	2,54	1,90	do 0,5	do 2,5
oz PTRS				do 0,8	do 2,5
Ženíjní obranné zařízení typu střilny				0,6—0,7	1,8—2,5

trné. To vyžaduje, abychom velmi pečlivě přistupovali k volbě palebných prostředků pro střelbu na tyto cíle. Uvedu příklad: při rozmístění cíle a palebného postavení v rovinatém terénu, jestliže výška cíle nepřevyšuje polovinu rozptylu granátu či střely, nemůžeme cíle efektivně zničit protitankovými řízenými střelami. V obdobných případech je nutné tento cíl stanovit pro hlavně dělostřelectvo nebo tanky. Výhodné technické parametry protitankových zbraní SPG-9 je předurčují pro vedení boje zblízka. Jejich použití je výhodné i pro ničení palebných prostředků a živé síly nepřítele, rozmístěné na předním okraji obrany ve vzdálenosti do 800 m od palebného postavení zbraně. K ničení dal-

ších cílů, jako jsou obrněné transportéry, k ničení zákopů, okopů a jiných se používají houfnice, kanóny a tanky.

Tanky, bojová vozidla pěchoty a protitankové prostředky tvoří v armádách NATO kromě jaderných zbraní kostru ať obranného či útočného uskupení vojsk v operaci. Jejich rozvoji se také v těchto armádách věnuje prvořadá pozornost. Tento prudký jejich rozvoj má svůj odraz i v jejich bojovém použití. Vedení boje s těmito prostředky se rovněž stává stále složitějším a vyžadujícím tvůrčí přístupy k němu, zbavené jakýchkoli šablon, praktikismu a rutinérství. Základem těchto nových přístupů je dokonalá znalost jejich bojových možností, organizace a způsobů bojového použití. Tyto předpoklady pak umožňují vševojskovým velitelům i náčelníkům RVD všech stupňů kvalifikovanou analýzu protistojícího nepřítele v jednotlivých obdobích operace, předkládat reálné návrhy k vedení boje s těmito prostředky včetně správné volby prostředků ničení.

Jedním z vysoce účinných způsobů ničení těchto prostředků nepřítele je přímá střelba, jejíž efektivnost není vždy plně využívána. Těchto několik úvah mělo za cíl dát podnět k jejímu dalšímu rozvoji a uplatnění v praxi štábů i vojsk.